

יום הפפרים

צִדְקַת תְּעֵשֶׂה לַתּוֹרָה – יוֹם הַכִּפּוּרִים

יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לִכְפֹּר עֲלֵיכֶם – מַה זֶה לִכְפֹּר?

הפעם נעסוק בעיקר בשמו של היום, **יוֹם הַכִּפּוּרִים**, שם המייצג את מהותו של היום הקדוש, המוגדר בתורה גם כ" **שַׁבַּת שְׁבִתוֹן**". התורה מסבירה את המצוות הייחודיות ליום זה, בהיותו יום יחיד מיוחד, "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ". לדברי חז"ל, תשובה ללא יום הכיפורים אין בה די, ויום הכיפורים הוא זה שמכפר, למי שעשה כבר תשובה. מה משמעותו ופשרו של **יוֹם הַכִּפּוּרִים**? מהי הכפרה בעצם, ובמה חשיבותה? ומדוע עלינו לצום ולהתענות לשם כך? כדי להבין זאת עלינו לרדת לשרשה של המלה **כִּפּוּרִים** - **כ.פ.ר.**

חיפוש אחר המופע הראשון של שורש זה בתורה, עשוי לעזור לנו בהבנת מהותו הפנימית, המקורית. ומעניין לגלות שהמופע הראשון של שורש זה בתורה, כרוך בסיפור של תיבת נוח. הקב"ה מנחה את נוח לגבי בניית התיבה: "**עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גִפְרִי... וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר**". מפסוק זה מובן ש**לִכְפֹּר** במקרה זה, משמעותו **לְצַפּוֹת**, ולכסות את דפנות התיבה. ואכן, רש"י מסביר במקום, ש**כֹּפֶר** הינו "**זַפֵּת** שריחו רע". יתרונו של **הַכֹּפֶר** דווקא במעשה התיבה, היה הצורך באיטום מוחלט מפני מים, לבל יחדרו מי המבול אל התיבה. יוצא שהפעולה הנעשית עם **הַכֹּפֶר** קרויה **כִּפְיָה**. אגב, מעניין לגלות שגם המזרקים (או המזרקות), באמצעותם נלקח דם הקרבנות ונזרק על גבי המזבח, קרויים בשם **כִּפּוּרִים** (נזכרים בכינוי זה בספר עזרא ובספר דברי הימים). מזה ניתן להבין שפעולת האיטום של התיבה נעשתה ע"י הרחתת הזפת והתזתה כשהיא נוזלית, על דפנות התיבה.

השם הנשמע קשה - **כִּפְיָה** - מעורר אותנו לשאול, האם יש זיקה בין פעולה זו ובין **כִּפְיָה** באמת או באלוקות חס ושלום? והתשובה היא, שכנראה שכן. בדומה לכפירה הגשמית, שעניינה איטום של עצמים חומריים, כך גם ברוחניות. הכפירה נוצרת כאשר אדם אוטם את נפשו ואת הכרתו מפני ראיית האלוקות. כל **עבירה**, **מעבירה** עוד פיסה של עור למצב של **איטום**, מוסיפה עוד שכבה דקה של **כֹּפֶר** על הכרתו ו**אוטמת** את חושי הרוחניים, ובמיוחד את לבו ונפשו, מהיכולת לראות, לשמוע או לחוש אלוקות. התורה גם מזהירה אותנו מפני התוצאה של אכילת מאכלות אסורים, "**וְנִטְמַתְּ בָם**", מפני **טמטום** הלב, אטימות שאינה מאפשרת לאוכל אותם הבחין בין טוב לרע. מדובר כאן בהוספה של מעין שכבות של **עור**, **עורלה**, החוצצת ומסתירה את האור השופע מהנשמה, אור שנועד להאיר את הכרתנו הפעילה.

גם כאשר אדם מקבל **מִכָּה**, עליו להאמין שהיא נועדה לטובה, וכפי שלימדונו חז"ל, "הקב"ה מקדים תרופה למכה", כלומר, שבמכה עצמה, מצוי גם הפתרון לבעיה. לא די בכך שארס הנחש מאפשר להכין **נְסִינֹב** לטיפול בהכשה, אלא שכיום משמשים מרכיבים שונים מגופם של נחשים ארסיים, ולא רק הארס, לפתרון של מגוון בעיות רפואיות. הדבר נכון לא רק בתחום הרפואה, אלא בכל התחומים, התיקון הוא "**בדומה**", למקור הבעיה, אפילו לגבי השורש הלשוני של פעולה. כאשר אנו מטים שורש מסוים בבניין אחד, מתקבלת משמעות מסוימת, ואילו הטייתו בבניין אחר עלולה/עשויה לתת משמעות הפוכה. אם ניקח למשל את השורש "השורשי" - **ש.ר.ש** - ונטה אותו בבניין **פֶּעַל**, נקבל **לְשָׂרַשׁ**, שמשמעותו לעקור מהשורש (טוב לגבי יבולת ושיחים קוצניים). לעומת זאת, אם נטה את אותו השורש בבניין **הַפְּעִיל**, נקבל **לְהַשְׂרִישׁ**, שעניינו הפוך, להכות שורש, כאשר הזרע מצליח להוציא שורשים ולתקוע אותם באדמה בחוזקה. קיבלנו איפוא שתי פעולות הפוכות, מאותו השורש. האם ניתן למצוא בדומה, מאותו השורש, פעולה מתקנת ל**כִּפְיָה**?

אם נבחן את ההטיות השונות האפשריות עם השרש **כ.פ.ר.**, נגלה את האפשרות ל**כִּפֵּר**, שברוחני אכן באה לתקן בחסד גדול, את מעשה ה**כִּפְיָה**, דהיינו לסלק את ה**כֹּפֶר**, להוריד את המעטה האטום המונע מאתנו אפשרות רוחנית לראות ולחוש אלוקות. ההטיה של ל**כִּפֹּר** היא בבניין **פֶּעַל**, הקרוי גם בניין **קל**. הדבר כמו בא לרמוז לנו עד כמה **קל** לכאורה, ל**כִּפֹּר** באמצעות **כֹּפֶר**. מדובר ביציקה של זפת רותחת שכאשר יוצקים אותה היא נוזלית וגמישה ולכן גם חודרת מבעד לסדקים ולחורים. אך אם לאחר פרק זמן סביר, לא מקנחים את המעטה הנוזלי, הזפת מתקשה ואוטמת כל חדירה של מים (אך גם של אור ואויר).

ובהקבלה ברוחני, אם לא שבים ומתקנים את הקלקולים בהקדם, נוצרת קליפה המקשה על חדירה של "אור לעיניים", של "אויר לנשימה (לנשמה)" או של "מים חיים" (תורה). אז, כבר נדרש אמצעי חזק יותר, כדי שה**כֹּפֶר** לא יוכל לעמוד בפניו. לכן, המילה ל**כִּפֹּר** באה כבר בבניין **כבד**, ומיטָה **בְּפֶעַל**. בחפשנו אחר דבר כזה, יש משקל גדול מאוד לרצון שלנו לתקן, אם כי לשם כך לא די ברצון שלנו לתקן.

וכיצד ניתן בכלל, בסביבה אטומה כזו, להגיע לרצון לתקן? כפי שלימדונו רבותינו, "אין לך דבר שעומד בפני התשובה". ברגעים של חסד, ו**בַּיּוֹם הַכִּפּוּרִים** במיוחד, הקב"ה קורע לו לאדם חלון קטן בקליפת ה**עורלה האטומה**, "**צַהֵר תַּעֲשֶׂה לַתְּבֵה**", שמבעד לו, יוכל האור האלוקי להפציע, לגרום לו להבין באיזו חשיכה הוא שרוי, ולעורר את רצונו לשוב למצב הקודם, של ראייה ברורה, של שמיעה צלולה ושל נשימה זכה של אויר צח. ומה עליו לעשות לשם כך? לכן כמו רומזות איתות

הפועל **כפר**, במתכונת **כפר**. **כף** היא האות הכפופה ביותר, ועניינה **כפיפה וכפיה** בעיקר. הצירוף **כפף (כפ+פ)** מרמז ביתר שאת על **כיפוף**, אך את מה צריך לכופף? התשובה: את האות **רִישׁ, ראש** בארמית. כדי שיוכל לשוב בתשובה אמיתית, על האדם להכיר בחטאו ולהודות בכך. ההודאה וההנהון, באים לידי ביטוי ב**כפיפת הראש** כלפי מטה. אך בכך לא די, על האדם גם ל**כונף** ראשו בהכנעה בפני קונו, כדי לקבל עליו עול מלכות שמים, ולהחליט שלא ישוב עוד ל**כסִּלָּה**. ואז מתחיל התהליך של "מחיתי קֶעב פְּשַׁעִיד וְקַעֲנִן חַטָּאוֹתֶיד", סילוק הגורמים הכהים המסתירים בעד האור האלוקי. הקב"ה מקיים את התחייבותו של משה רבינו איש האלוקים, "וּמַל ה' אֶלְקִיד אֶת לִבְךָ וְאֶת לִבְּ זַרְעֶךָ... לְמַעַן חִידֶךָ". הקב"ה **מְכַפֵּר**, וכמו ממיס את ה**כִּפּוּר** מסלק את ערלת הלב שלנו, והלב שב לחיות, לחוש ולפעום אלוקות. במקום **עור אוטם** אנו זוכים ל**אור מְמִיָּה**. ולנו נשאר רק לקנח אותו מעלינו, בתשובה, בתפילה, במצוות ובמעשים טובים.

וְעַנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם – מה לצום ולכַּפֵּיכֶם?

ומדוע מצוה עלינו התורה "**וְעַנִּיתֶם** אֶת נַפְשֵׁיכֶם"? מדוע עלינו לצום ולהיזר ביום הכיפורים, מחמש הנאות גשמיות? האם העובדה שלא אוכל או לא אשתה כלום, תשפר את מצבי הרוחני? ואולי אף להיפך?! כל אותן הנאות גשמיות, שהקב"ה משפיע עלינו בטובו, אנו נוהגים בדרך כלל, לצרוך ולנצל במידה מופרזת. וכמו שאכילה מופרזת מוסיפה לגופנו שכבות של שומן, המכבידות עלינו, כך אותן הנאות מצננות אותנו ומפחיתות מחומה של ההתלהבות בה אנו אמורים לעבוד את הקב"ה. כאשר אנו כבדים יותר, אנחנו כבר לא קמים לכל דבר, ואם אנו כבר קמים, אנו עושים זאת עם הרבה פחות התלהבות, ואז, זה גם לוקח לנו קצת הרבה יותר זמן. בדומה לעמלק, אויב האלוקות, עליו מספרת התורה "אֲשֶׁר קָרָד בְּדָרְדֶר". ומסביר רש"י את המילה, **קָרָד** מלשון **קירור**: **שצינן** את התלהבותך, שכמו הפעיל אמצעי בידוד בינך ובין נשמתך, בין עם ישראל ובין הקב"ה.

רמז לקלקול מסוג זה של הצינון, ניתן למצוא גם באמצעות התיקון שלו, **יום הכַּפֵּיכֶם**. אמנם גם כושר האיטום של ה**כִּפּוּר**, בא לידי ביטוי רק לאחר שהוא מצטנן, אך בנוסף ל**כַּפֵּר**, קיימת גם תופעה של מעטה מסוג אחר. מעטה זה אומנם שייך לאותה משפחה לשונית, אך לא זו בלבד שאינו **שחור**, אלא שצבעו **לבן**, ולא זו בלבד שאינו מזפת שריחה רע, אלא הוא עשוי ממה שהו שאנו לא יכולים לחיות בלעדיו. המדובר במילה "**כַּפֵּר**" שמשמעותה, מעטה דק של אָדִי מים שקפאו. המים החיים שעניינם זרימה והחייה, קפאו, וכאשר הם קופאים הם מתחילים גם להסתיר ולהקפא. לכן, כדי לסלקם עלינו להפשירם ובכך למנוע הצינון וההסתרה.

לכאורה לא קל לקבל את דברי חז"ל, "**ייסורין** מכפריים", וכי במה ייטיבו הייסורים? אם נסתכל על שורש הייסורים נגלה שעניינם הוא על דרך "**הסרה**", שהקב"ה נוטל ומסיר מאתנו כלים שונים שחנן אותנו בהם. הבעיה היא שעמים כביכול אין אנו יכולים לחוש בסטוטנו מדרך הישר, ובמיוחד בעברנו על דברי הקב"ה שְׂמֵלִין על כך, "תחת אֲשֶׁר לא עִבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב מְרַב כָּל־", מרוב טובה שהקב"ה מרעיף עלינו, נדמה לנו ש"כְּחִי וְעַצֵּם נָדִי עֲשֶׂה לִי אֶת הַחִיל הַזֶּה", ובכך אנו כמו תוקעים טריז בינינו לבין הקב"ה. לא זו בלבד שאין אנו מודים לו על השפעת הטוב, אלא שאנו מתנתקים מאיתנו במחשבותינו, ברגשותינו ובהכרתנו.

כאן באה המילה "**וְעַנִּיתֶם**" וכמו רומזת לנו, ראו עצמכם **כעניינים**, כעני שאין לו כלום משלו. לכן, **הסרתם** של אותם יתרונות ו**החסרתם** מאתנו, גורמת לנו ל**התתייסר**, בעקבות ההסרה, ולגלות באמת עד כמה היה מצבנו רע, אילולא השפיע לנו הקב"ה כל מה שמתקשים אנו להחסיר מעצמנו אפילו ליום אחד. ואז, לאחר התבוננות וחשבון נפש אמיתי, נוכל לראות עד כמה היתה תפיסתנו את המצב רחוקה מדיוק ונזכה להכיר בטוב שהקב"ה מרעיף עלינו בכל רגע ורגע, ולהודות מכל הנשמה, על כל נשימה ונשימה, לה אנו זוכים. בצעד הדל של "**הקרבה**", בו אנו "**שורפים**" ומסירים מגופנו מעט מהשומנים שלנו, אנו זוכים במקביל ובגדול ברוחני, לסלק מְעַטִּים (מעטה ברבים) המכסים ומסתירים בקיומם, על האלוקות שבנו.

דבר חסידות

באחת מתפילותיו של דוד המלך הוא מציין לשבח את עם ישראל וכמו שואל (רטורית) את הקב"ה "ומי כַּעֲמֹד פִּישָׁרְאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרְצָךְ?". על ביטוי זה אומר אדמו"ר הזקן (בעל התניא): "עם ישראל גם כשהוא בארציות (גשמיות) העולם, קשור הוא עם ה' אֶחָד (ומקשר את העולם החומרי אל האלוקות). ה' יתברך יוצר מהרוחניות גשמיות (בורא את העולם במאמר, יש מאין), ועם ישראל יוצר מהגשמיות רוחניות (במצוות שהוא מקיים באמצעים גשמיים, הוא מוסיף הארה רוחנית לעולם)". כך מתקיים לו מעין מחזור של רוחניות שהופכת לגשמיות, וגשמיות ששבה והופכת לרוחניות. בכך, כמו הקדים האדמו"ר הזקן את אינשטיין, שקבע בחוק שימור האנרגיה, כי חומר שקול לאנרגיה (גשמיות => רוחניות).

(מעובד מהיום יום - בשם אדמו"ר הרי"צ)

שבת שלום ומבורך

וגמר חתימה טובה

ח / ח / ח / ח / ח

לקבלת הגיליון בדואר אלקטרוני, **חינם**, אנה פנה אל hananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691